

KlachtenCommissie Onvrijwillige Zorg (KCOZ)

Beslissing inzake de klacht van
<naam klager> over
stichting Trajectum

DE PROCEDURE

De Klachtencommissie Onvrijwillige Zorg (hierna kortheidshalve aangeduid als de commissie) heeft kennisgenomen van de klacht van de <naam klager> (hierna te noemen klager of cliënt).

Het klachtschrift is op 13 april 2026 door de Cliëntvertrouwenspersoon Wzd (CVP Wzd) naar de commissie gestuurd ter behandeling.

De commissie heeft Trajectum (verder ook te noemen: de zorgaanbieder of de verweerder) de gelegenheid gegeven om schriftelijk op de klacht te reageren. De commissie heeft het verweerschrift met stukken op 22 april 2026 ontvangen. Partijen hebben kennisgenomen van elkaars stukken.

De hoorzitting vond plaats op 30 april 2026. De commissie heeft een online zitting gehouden ter bespreking van de klacht. Aan de online zitting namen deel: klager, <naam > CVP Wzd en namens de zorgaanbieder <naam > (orthopedagoog/GZ-psycholoog) en <naam > (plv. teammanager).

FEITEN EN OMSTANDIGHEDEN

De commissie gaat op grond van de schriftelijke stukken en hetgeen ter zitting naar voren is gebracht uit van de volgende feiten.

De klager heeft een verstandelijke beperking met <naam> -problematiek. Hij verblijft op <naam locatie> de <naam afdeling>. De cliënt is opgenomen bij de zorgaanbieder met TBS-dwang. Deze locatie is een Wzd-aangemerkte accommodatie. De klager heeft een curator (zijn moeder).

DE KLACHT

Klacht: Het onterecht doorzoeken van de verblijfsruimte van klager (artikel 2 lid 1 sub f Wzd)

De kamer van klager is doorzocht op basis van een briefje dat hij heeft gegeven aan een medeciënt. Zijns inziens is dit geen ernstig nadeel zoals beschreven artikel 1 lid 2 van de Wzd. Geen van de genoemde zaken in dit artikel van de Wzd zijn van toepassing geweest op deze situatie en daarmee is het onderzoek aan zijn verblijfsruimte dan ook niet legitiem.

Het doorzoeken van zijn kamer is niet individueel afgewogen en de zorgaanbieder beroept zich op de huisregels die zijn opgesteld. In de motivatie die de behandelaar aan de CVP Wzd is gegeven op 4 maart jl. wordt aangegeven dat het onderzoek aan zijn verblijfsruimte is gedaan op basis van de inhoud van het briefje. Echter geven de huisregels van <naam locatie>, aan dat de verblijfsruimtes kunnen worden doorzocht op bezit of aanwezigheid van verboden voorwerpen en gedrag beïnvloedende middelen. Geen van deze zaken houdt

verband met het briefje waardoor zijn verblijfsruimte is doorzocht. De klager is dan ook van mening dat het onderzoek aan zijn verblijfsruimte dan ook individueel afgewogen had moeten worden. Daarbij had dan ook een noodmaatregel aangemaakt moeten worden, dit is door de zorgaanbieder niet gedaan.

Verder heeft klager na de doorzoeking van zijn kamer zijn spullen niet meteen teruggekregen en is het formulier met ingenomen spullen pas veel later door zijn persoonlijk begeleider gegeven aan klager.

De klager is derhalve van mening dat het doorzoeken van zijn kamer niet wettig is en deze doorzoeking van zijn kamer valt onder de Wzd als vorm van onvrijwillige zorg, namelijk artikel 2 lid 1 sub f; onderzoek van de woon- of verblijfsruimte op gedrag beïnvloedende middelen of gevaarlijke voorwerpen.

HET VERWEER

Klager verblijft binnen een forensisch-psychiatrische behandelomgeving, waarin naast een zorginhoudelijk ook een nadrukkelijk veiligheidskader gericht op risicobeheersing van toepassing is. Dit maakt dat de uitgevoerde (preventieve) onaangekondigde kamercontrole in beginsel niet wordt gekwalificeerd als individuele dwangmaatregel en onvrijwillige zorg in de zin van de Wzd, maar als algemene veiligheidsmaatregel die voortvloeit uit de huisregels en veiligheidsbeleid <naam locatie>. Dergelijke controles van de persoonlijke leefruimte van cliënten vinden periodiek plaats, zijn niet primair gericht op gedragsbeïnvloeding en zijn inherent aan het waarborgen van een veilig behandelklimaat.

Wat betreft de klacht geeft de zorgaanbieder het volgende aan.

Klager verzamelt obsessief contactgegevens en afbeeldingen van onbekende jonge mannen.

Zonder inname van en controle op de afbeeldingen en briefjes met contactgegevens verzamelt betrokkene mappen vol met deze gegevens. Dit met de intentie om hier, wanneer hij genoeg vrijheid zou hebben, contact mee op te nemen voor een (seksuele) relatie. Daarnaast is betrokkene continue bezig om seksueel geprikkeld te worden. Dit wordt gezien als risicovol en potentieel delictgedrag. Om dit te voorkomen is controle en inname nodig. In het zorgplan van de cliënt is de onvrijwillige zorg aanbrengen van beperkingen in de vrijheid het eigen leven in te richten opgenomen (artikel 2 lid 1 sub h Wzd). In deze maatregel staat beschreven dat cliënt bepaalde voorwerpen niet in bezit mag hebben omdat dit (een aanzienlijk risico op) ernstig nadeel oplevert en dat stiekem verzamelde of eigen geschreven gegevens en/of afbeeldingen van onbekenden worden ingenomen. Onder ernstig nadeel wordt immers niet uitsluitend fysieke schade verstaan, maar ook psychische schade en bedreiging van de veiligheid van anderen (zoals angst, druk en ontregeling in functioneren). Er is sprake van ernstig nadeel: vanuit de problematiek van klager kan hij impulsief en grensoverschrijdend handelen, waarbij hij louter rekening houdt met zijn eigen behoeften en geen rekening met de grenzen van een ander.

Volgens de zorgaanbieder heeft de kamercontrole plaatsgevonden binnen een gerechtvaardigd veiligheidskader. Minder ingrijpende alternatieven, zoals uitsluitend het voeren van een gesprek met cliënt, werden in de gegeven omstandigheden als onvoldoende beoordeeld om eventuele verdere risico's adequaat te kunnen inschatten en beheersen. Tot op heden hebben de gesprekken onvoldoende effect op het gedragsmatige functioneren van betrokkene, daar hij telkenmale op een heimelijke manier contact blijft zoeken met jongere, mannelijke medecliënten met de intentie tot (seksueel) contact. Er was sprake van een voldoende concrete aanleiding en een reëel risico op ernstig nadeel. Hiermee voldeed de maatregel aan de eisen van proportionaliteit en subsidiariteit. Gezien er geen sprake is geweest van een acute situatie (waarin direct handelen noodzakelijk was) maar van een overwogen inzet van (een onderdeel van) onvrijwillige zorg is geen sprake van een noodsituatie en daaraan gekoppelde noodmaatregel waarnaar cliënt verwijst in zijn klacht. De inzet van de kamercontrole valt onder de maatregel onvrijwillige zorg (controle op de plaatjes en contactgegevens).

Wat betreft het klachtonderdeel dat er geen kopie van de in bezit genomen goederen is overlegd stelt de zorgaanbieder dat het onduidelijk is of een kopie hiervan aan klager is uitgereikt. In de rapportages van sociotherapie valt niet terug te lezen of klager meermaals heeft gevraagd naar zijn spullen; enkel is er eenmalig te lezen dat de klager niet verder kan werken aan het actualiseren van zijn signaleringsplan nu zijn papieren zijn ingenomen. Verdere vragen naar zijn spullen zijn niet terug te vinden. Bij navraag is inderdaad de vraag omtrent de papieren gesteld aan zijn persoonlijk begeleider; deze heeft de klager uitgelegd dat hij de papieren terugkrijgt op het moment dat is bekeken welke zijn toegestaan. Nadat dit was gebeurd zijn de papieren zonder grensoverschrijdende inhoud aan cliënt teruggegeven.

OVERWEGINGEN EN CONCLUSIES

Er is tijdens een kamercontrole gecontroleerd of de klager in bezit was van handgeschreven briefjes met aanstootgevende informatie/uitnodigingen en/of dreigingen en op de aanwezigheid van contactgegevens van (on)bekenden en niet-afgesproken pornomateriaal.

De vraag is of de kamercontrole valt onder onvrijwillige zorg — namelijk controle van briefjes, foto's en contactgegevens van jonge mannen zoals vastgelegd in het zorgplan — dan wel onder de huisregels van <naam niveau.> of is de kamerdoorzoeking verricht ter voorkoming van een noodsituatie zoals bedoeld in artikel 15, lid 5, van de Wzd.

De door de zorgaanbieder meegestuurde maatregel onvrijwillige zorg voldoet aan eisen van de Wet zorg en dwang. Het in bezit hebben van plaatsjes en contactgegevens is een ernstig dreigend nadeel dat moet worden voorkomen. Klager moet op grond van die maatregel aan zijn begeleiders laten zien welke plaatjes en contactgegevens hij verzamelt van jonge mannen. Dit is ook een minder zware maatregel dan het geven van medicatie ter voorkoming van zijn seksueel gedrag. Ook worden er gesprekken gevoerd over een tweede behandeloplossing elders.

Omdat de begeleiding had gezien dat klager een briefje aan een medecliënt had gegeven, is besloten om een kamerdoorzoeking te doen. De commissie constateert dat de kamerdoorzoeking als zodanig niet staat beschreven in de opgestelde maatregel onvrijwillige zorg.

De kamerdoorzoeking valt ook niet onder de in de huisregels genoemde kamercontrole, omdat het hier om een individuele maatregel ging, die specifiek gericht was op zijn gedrag met betrekking tot het verzamelen van die briefjes. Omdat de maatregel persoonlijk en direct voortvloeide uit zijn gedragingen, had de kamerdoorzoeking als een afzonderlijke, expliciet benoemde maatregel onvrijwillige zorg moeten worden vastgelegd.

Tijdens de hoorzitting is naar voren gekomen dat de zorgaanbieder zich niet kon herinneren dat de kamerdoorzoeking op het bezit van briefjes, contactgegevens en foto's al eerder was voorgekomen.

Wel was het voorzienbaar dat dit incident eerder zou kunnen voorkomen, aldus de zorgaanbieder. Nu de kamerdoorzoeking nog niet was opgesteld als maatregel onvrijwillige zorg valt deze kamerdoorzoeking onder artikel 15 lid 5 Wzd. In die bepaling staat dat ter voorkoming van noodsituaties de zorgverantwoordelijke kan beslissen tot onvrijwillige zorg als bedoeld in artikel 2, eerste lid, onder e of f Wzd, dan wel de poststukken bestemd voor de cliënt te onderzoeken bij het gegronde vermoeden van aanwezigheid binnen de accommodatie van voorwerpen die cliënt niet in zijn bezit mag hebben of die een aanzienlijk risico op ernstig nadeel veroorzaken. De zorgverantwoordelijke stelt vervolgens zo spoedig mogelijk na het onderzoek zijn beslissing op schrift. De ontnomen voorwerpen worden voor cliënt bewaard, voor zover dit niet in strijd is met enig wettelijk voorschrift. Aan cliënt of zijn vertegenwoordiger wordt een bewijs van ontvangst verstrekt, waarin de voorwerpen die in bewaring zijn genomen zijn omschreven.

De kamerdoorzoeking stond nog niet in zijn zorgplan, maar was kennelijk wel nodig ter voorkoming van een ernstig nadeel. De beslissing tot kamerdoorzoeking is niet door de zorgaanbieder aangemerkt als een beslissing ter voorkoming van een noodsituatie, dit had wel moeten. Omdat kamerdoorzoeking naar verwachting vaker zal voorkomen, stelt de commissie dat een maatregel onvrijwillige zorg moet worden opgesteld. Niet slechts

omwille van de navolgbaarheid en rechtsbescherming voor de klager, maar omwille van het feit dat door er een aparte maatregel van te maken deze dan ook apart wordt besproken tijdens het MDO en het stappenplan van de Wzd moet worden gevolgd. Voor alle duidelijkheid, het herhaaldelijk toepassen van een maatregel zonder opname in het zorgplan is structureel onrechtmatig, ook als de maatregel op zichzelf noodzakelijk lijkt. Wat betreft de klacht over het niet ontvangen van zijn spullen en het formulier oordeelt de commissie als volgt. Op het betreffende formulier staat niet specifiek aangegeven dat een briefje met afbeeldingen en/of contactgegevens onder de verboden middelen valt én is aangetroffen, ook is het niet in het daarvoor bestemde lege veld aangegeven. Op het formulier staat wel welke andere spullen zijn ingenomen. Dit formulier is uiteindelijk wel overlegd aan de cliënt. De reden voor het doorzoeken van zijn kamer op plaatjes en contactgegevens van jonge mannen had dit op het formulier omschreven moeten worden. Dat ontbreekt nu.

BEOORDELING

De commissie oordeelt dat de klacht gegrond is.

RECHTSMIDDEL

Partijen kunnen, binnen zes weken na de dag waarop de commissie deze beslissing aan partijen heeft medegedeeld (dat wil zeggen: binnen zes weken na de dag waarop partijen gemeld is dat zij deze beslissing kunnen downloaden van het netwerk van de KCOZ), een verzoekschrift indienen bij de rechter ter verkrijging van een beslissing over de klacht (zie artikel 56c Wet zorg en dwang).

Deze uitspraak is vastgesteld op 7 mei 2026 door de voorzitter van de KlachtenCommissie Onvrijwillige Zorg, de heer mr. S. Stulp, mevrouw drs. M.A. Spiertz (orthopedagoog/GZ-psycholoog) en de heer S. de Wit, MSc (orthopedagoog, GZ-psycholoog).

mr. S. Stulp
Voorzitter

mr. C.B.M.M. Hoegen-van Tiel
secretaris

Dit is de geanonimiseerde versie van een uitspraak van de KCOZ. Conform artikel 56b, lid 7 Wzd maakt de KCOZ haar uitspraken openbaar 'in zodanige vorm dat deze niet tot personen herleidbaar zijn, behoudens voor zover het de zorgaanbieder betreft'. De KCOZ maakt haar uitspraken openbaar door deze op de website van de KCOZ te publiceren.